

ԵՐՈՒՍԱԼԵՄԻ ՍՈՒՐԲ ԳՐՈՑ ԴՊՐՈՑԸ

Հիմնադրութեան Հարիւրամեակին առիթով

1990 թուականին մշուեցաւ Երուսաղէմի Սուրբ Գրոց Դպրոցի հիմնադրութեան 100-ամեակը: Այս առիթով Նոյեմբեր 20-էն 23, Լիոնի եւ Փարիզի մէջ համդիսութիւններ եւ դասախօսութիւններ կազմակերպուեցան: Լիոնի մէջ տեղի ունեցաւ Գիտաժողով մը, որուն միւթն էր "Սուրբ Գրքի քննական մեթոտիմ ծագումը", մասնակցութեամբ ամուսնի մեկնիչներու եւ Գիտնականներու: Փարիզի Ակադեմիան 23 Նոյեմբերի իր վերամուտի համդիսաւոր միստը ամբողջութեամբ յատկացուց Ս. Գրոց Դպրոցին:

Երուսաղէմի Սուրբ Գրոց Դպրոցը (Ecole Biblique de Jerusalem) հիմնուած է 1890 Նոյեմբեր 15-ին, Թուլուզի շրջանի Տոմինիկիան Ֆրանսացի կրօնաւոր Marie-Joseph Lagrange-ի (1855-1938) կողմէ, իրաւագիտութեան Տօքթօր, 1888-ին Վիեննայի Համալսարանին մէջ ուսումնասիրած է Սեմական հիմ լեզուները: Կաթոլիկ եկեղեցւոյ մէջ Սուրբ Գրական մասնագիտական ուսման համար ստեղծուած առաջին դպրոցն էր, իբրեւ վայր ըմտրելով Երուսաղէմի Տոմինիկեան Հայրերու Սուրբ Ստեփանոս Վանքը:

Այս հիմնարկը 1920-ին Փարիզի Ակադեմիային առաջարկով Ֆրանսական Կառավարութեան կողմէ ճանչցուեցաւ իբրեւ Հնագիտական Դպրոց (Ecole Archeologique) եւ այս առիթով ֆրանսական Պետական Խշխմութեան կողմէ Սուրբ Գրոց Դպրոցի բազմաթիւ ուսանողներու կրթաթոշակներ յատկացուեցան:

Ինչո՞ւ եւ ի՞նչ սլայմաններու տակ հիմնուեցաւ այս դպրոցը, որ այսօր Սուրբ Գրքի բարձրագոյն ուսման եւ գիտութեան իբրեւ կեդրոն միջազգային համբաւ կը վայելէ:

Արդարեւ ԺԺ. դարուն գիտութեանց արտակարգ զարգացումը եւ յառաջդիմութիւնը այն համոզումը գոյացուցած էր մարդոց միտքերուն մէջ թէ գիտական-փորձառական ծանօթութիւնը մարդկային ճանաչողութեան միակ վստահելի աղբիւրն է: Դարուն տիրապետող իմաստասիրութիւնը դրապաշտութիւնն էր (Positivism), որուն համաձայն՝ միայն գիտութեան տուեալները վաւերական էին:

ԺԺ. դարը Գիտապաշտութեան (scientisme) դարն է: Մարդիկ կ'ընդունէին թէ գիտութիւնը կրնայ հետզհետէ լուծել այն բոլոր հարցերը, զորս մարդ կը յարուցանէ եւ թէ ինչ որ գիտութիւնը չէր կրնար լուծել, սիւսլ հարց մըն էր:

ԺԺ. դարուն կամաց կամաց կը զարգանայ "Քննադատական ոգին", որ թշնամին է «Լարդայական ոգիին»: Հակակրօնական գաղափարներ եւ միտքեր հրապարակի վրայ տեղ կը գրաւեն յանուն գիտական ճշմարտութեան եւ քննադատական ոգիին:

ԺԺ. դարու երկրորդ կեսին սկսեալ գիտութիւնը մեծ յառաջդիմութիւն արձանագրեց մասնաւորաբար պատմութեան եւ հնագիտութեան մէջ: Կը հիմնուի Եգիպտաբանութիւնը Champollion-ի կողմէ, կը կատարուի պեղումներ Յունաստանի, Հռովմի եւ Մերձաւոր Արեւելքի մէջ: ԺԺ. դարը պատմական իրողութիւններ հաստատելու, մշակոյթները իրարու հետ բաղդատելու եւ կրօնքները իբրեւ ընկերային երեւոյթներ քննելու դարն է. աւելի առարկայական հաստատումներ կատարելու եւ ստուգելու դարն է, առանց խորամալու բնագանգական խորհրդածութեանց մէջ:

ԺԺ. դարու երկրորդ կիսուն է որ ի յայտ եկաւ հին Արեւելքի Գրականութիւնը: Հետզհետէ գտնուեցան Նիմուշի մատենադարանը, Էլ-Ամառնայի (Եգիպտոս) մամակները, Համուրապիի Օրինագիրքը, Սուրբական եւ Հիթիթական բնագիրները, Եփրատ գետի եզերքները՝ Mari-ի բնագիրները:

Ասոնք ուսումնասիրուեցան Արեւելագէտներու կողմէ եւ զանոնք բաղդատելով Հին Կառակարանի բնագիրներու հետ, ուրացան Աստուածային Յայտնութիւնը եւ մերժնչականութիւնը, ջանալով ապացուցանել թէ Խորայէլ իր միաստուածութեան եւ բարոյական ու կրօնական գաղափարները փոխ առած է անոնցմէ: Այս կացութեան մէջ հասկնալի կը դառնայ այն լարուածութիւնը որ գոյութիւն ունէր ԺԺ. դարու երկրորդ կիսուն, եւ մամաւանդ վերջաւորութեան, Արեւելագէտներու եւ Ս. Գրքի մեկնիչներու միջեւ:

Այս բոլորին դիմաց Կաթոլիկ եկեղեցին մախ լուեց: Աւելի ուշ՝ Պիոս ԺԺ. Պապը դատապարտեց գոյութիւն ունեցող ազատամտութիւնը եւ արդի քաղաքակրթութիւնը: Պապի այս արմատական եւ խիստ կեցուածքը քննադատուեցաւ Գերմանացի աստուածաբաններու կողմէ: Ի վերջոյ Վատիկանի Ա. ժողովը (1870) հռչակեց Պապի Ամսխալականութեան վարչ-

Լեւոն ԺԳ. Պապը իր կոմիզակով, 1893ին, ջանաց մեղմել գոյութիւն ունեցող սուր տագմապը, թոյլատրելով որ Կաթոլիկ եկեղեցւոյ մէջ Ս. Գրական ուսումնասիրութիւնները եւ քննութիւնները զարգանան, յամձմարաբելով որ ուսումնասիրութիւն Ս. Գրական լեզուները (Եբրայեցերէն, Յունարէն, Ասորերէն եւայլն) եւ Ս. Գրքի քննական ուսումնները:

Հոս հարկ է նշել որ Լուտերի բարեկարգչական շարժումէն ետք (ԺԶ դար), երբ Կաթոլիկ եկեղեցիմ հակաբարեկարգչական շարժումի սկսաւ, Կաթոլիկ եկեղեցւոյ մէջ աստուածաբանական ուսուցումը էապէս Վարդապետական (dogmatique) էր: Աստուածաշունչը եւ ամոր շուրջ յարուցումը խնդիրները քիչ չափով ծանօթ էին Կաթոլիկ Աստուածաբաններու, բացի քանի մը մասնագէտներէ, որոնք խիստ հսկողութեամբ տակ էին Հռովմի կողմէ: 1678ին երբ R. Simon հրատարակեց Հիմ Կտակարանի Քննական Պատմութիւնը, ցոյց տալով որ Մովսէս չէր կրնար Հնամատենանի հեղինակը ըլլալ, դատապարտուեցաւ Կաթոլիկ եկեղեցւոյ կողմէ:

Կաթոլիկ եկեղեցւոյ մէջ Ս. Գիրքի ուսումնասիրութիւնը շատ քիչ զարգացում արձանագրեց: Ս. Գիրքը կ'ուսուցուէր միայն իբրեւ "Սրբազան Պատմութիւն" կամ առաւելագոյն պարագայիմ, կը դիմուէր Հայրերու մեկնողական գործերում: Միմէջդեռ բողոքականներ շատ աւելի խորացան Ս. Գրոց ուսմամ մէջ, մանաւանդ Գերմանիոյ մէջ, ուր սեմական հիմ լեզուները ուսումնասիրութիւնը եւ բանասիրութիւնը հսկայ յառաջդիմութիւններ արձանագրեց:

Կաթոլիկ եկեղեցւոյ մէջ թոյլատու ոգիմ չափազանցուեցաւ ԺԹ. դարու վերջաւորութեամբ արդիապաշտ մեկնիչներու կողմէ եւ ստեղծուեցաւ «Արդիապաշտներու Տագմապը», որ կապուած է Alfred Loisy-ի (1857-1940) անուամ հետ: Պիոս Ժ. Պապը դատապարտեց զիմը, որ ի վերջոյ հեռացաւ եկեղեցիմ:

Ահա այսպիսի կացութեամ մէջ Կաթոլիկ եկեղեցւոյ մեկնաբանութիւնը պիտի փրկուէր մարդու մը կողմէ, որ մեծ գիտնական մը ըլլալէ զատ, շատ խմբարի հոգիով, նաեւ խորունկ հաւատացեալ մըն էր՝ Lagrange անունով անունով, որ պիտի ջանար հաշտեցնել հաւատքը եւ գիտութիւնը:

* * *

Սուրբ Գիրքի քննական ուսումնասիրութեամ եւ մեկնութեամ համար Lagrange-ի մեթոտը պիտի ըլլար:

- Սուրբ Գիրքի վայրերու մասիմ ըմդարձակ ծանօթութիւններ ձեռք ձգել, դիմելով հնագիտութեամ եւ պատմութեամ:

- Աշխատիլ Աստուածաշունչի բնագրիմ վրայ. ասոր համար ուսումնասիրել հիմ լեզուները՝ Եբրայեցերէն, Արամերէն, Յունարէն, Ազգատերէն եւայլն, արեւելեան հիմ լեզուներ, որոնց ծանօթութիւնը անհրաժեշտ է Սուրբ Գիրքի բնագիրներում ուղիղ հասկացողութեամ եւ բաղդատութեամ համար: Զիմում այս գիտելիքներով եւ ըմդարձակ պաշարով, նուիրուիլ Աստուածաշունչի բնագրայիմ, գրական եւ պատմական քննութեամ:

- Նկատելով որ հիմ Խորայլի քաղաքակրթութիւնը ազդուած է դրացի ժողովուրդներու մշակոյթներէմ, անհրաժեշտ է ուսումնասիրել այդ ժողովուրդներու (Քանանական, Եգիպտական, Ասորական, Բաբելական, Փունիկեան եւլն.) կրօնքները, դիցաբանութիւնը, աշխարհահայեացքը եւ ժողովրդայիմ հաւատալիքներն ու աւանդութիւնները:

- Նախապատմութիւն տալ Սուրբ Գիրքի գրայիմ իմաստիմ (sens litteral):

- Ծղղում գրական սեներու (genre litteraire): Սրբազան հեղինակներու մօտ անհրաժեշտ է մախ իւրաքանչիւր գիրքի գրական սեներ որոշել: Աստուածաշունչի մէջ հիմ Արեւելեան ժողովուրդներու գրական բոլոր սեները օգտագործուած են: Ուստի հասկնալու է Սրբազան հեղինակիմ նպատակը, իր կրած ազդեցութիւնները եւ իր գլխաւոր պատգամը, գործածուած գրական սեներու ըմդմէն: Երբ Հիմ Կտակարանը կը խօսի գիտական նիւթերու մասիմ, պէտք է գիտնալ թէ Սուրբ Գիրքը այս մասիմ որեւէ ուսուցում չունի: Այսպէս օրինակ ըստ Lagrange-ի Ծննդոց Գիրքի առաջիմ երեք գլուխները ստեղծագործութեամ եւ սկզբնական մեղքի վարդապետութեմէ զատ, ոչիմէ կ'ուսուցանեն իբրեւ պատմութիւն եւ իբրեւ գիտութիւն:

Ըստ Lagrange-ի Սուրբ Գիրքը երկիմքէմ իջած Գիրք մը չէ, այլ նկատի պէտք է առնել ընկերայիմ եւ այլ բոլոր պայմանները որոնց միջոցաւ Աստուծոյ պատգամը գրի առնուեցաւ: Մարդուն միջոցաւ Աստուած յայտնուեցաւ աշխարհի եւ Աստուծայիմ պատգամները անցած են մարդու պրիմականէմ: Այդ մարդը պէտք է նախ ճանչնալ:

Այս է Lagrange-ի գլխավոր յայտնատեսությունը:

Ահա այս ձևով Langrange առանց վախճալու Կաթոլիկ եկեղեցւոյ մէջ գործածեց Սուրբ Գիրքի մեկնութեան պատմական արդի մեթոտները, զամազանելով Սուրբ Գիրքի մէջ ճշմարտութեան կարգերը:

- Գիտական, պատմական եւ փրկագործական:

1892ին Langrange կը հիմնէ Revue Biblique եռամսեայ պարբերաբերքը, որում մէջ հետզհետէ լոյս կը տեսնեն արժեքաւոր յօդուածներ եւ ուսումնասիրութիւններ Սուրբ Գիրքի մասին, մպատակ ունենալով ուսումնասիրել «ամէն ինչ որ կրնայ մպաստել Սուրբ Գիրքի ծանօթութեան»:

Տարի մը ետք՝ 1893ին կը ծրագրէ կատարել Աստուածաշունչի բոլոր գիրքերու մեկնութիւնները եւ այս ձևով կը ստեղծուի Etudes Bibliques հատորներու շարքը: Նոյն տարին լոյս կը տեսնեն առաջին երկու հատորները՝ «Դատաւորաց Գիրքի մեկնութիւնը» եւ «Ուսումնասիրութիւնները ընդհանրապէս Հին Կտակարանի մասին էին: 1903ին իր դասախօսութիւնները լոյս կը տեսնեն առանձին հատորով մը «La methode historique» (պատմական մեթոտը), որում մէջ յայտնուած գաղափարները եւ տեսութիւնները բուն վէճերու առիթ տուին Կաթոլիկ եկեղեցւոյ պահպանողական շրջանակին մէջ: Ատեն մը այս Գիրքը հրապարակէ քաշուեցաւ:

Լagrange-ի ուսումնասիրութեան առանցքը Հնգամատեանն էր: 1897ին Ֆրիպուրի Գիտաժողովին մէջ կը ներկայացնէ Հնգամատեանի խմբագրութեան եւ կազմութեան մասին Գերմանացի Բողոքական մեկնիչ Wellhausen-ի չորս աղբիւրներու տեսութիւնը: Lagrange-ի այս դիրքաւորումը կաթոլիկ աւանդապաշտ մեկնիչներու կողմէ դատապարտուեցաւ: Միւս կողմէ սակայն Langrange-ի կատարած հմազիտական պեղումները շուտով ճանաչում գտան գիտական աշխարհի մէջ:

Նկատելով որ Հին Կտակարանի մասին Langrange-ի յայտնած տեսութիւնները շատ «յառաջդիմական» էին, Հռովմ արգիլեց Lagrange-ի զբաղուիլ Հին Կտակարանով: Հնգազանդելով եկեղեցւոյ բարձրագոյն հեղինակութեան, անցաւ Նոր Կտակարանի ուսումնասիրութեան: Հրատարակեց միայն չորս աւետարաններու մեկնութիւնը, ապա Գաղատացւոց եւ Հռովմայեցւոց բողոքերու մեկնութիւնը: Յամենայն դէպս Առաջին եւ երկրորդ Համաշխարհային Պատերազմներու (1915-1939) ընթացքին Կաթոլիկ եկեղեցւոյ մէջ Սուրբ Գիրքի մեկնութեան մեծարժէք գործերը գրուած են Lagrange-ի եւ իր աշակերտներու կողմէ՝ երուսաղէմ, Փարիզ, Լուվէն եւ Լիոն:

Նկատելով որ Հին Կտակարանի մասին Langrange-ի յայտնած տեսութիւնները շատ «յառաջդիմական» էին, Հռովմ արգիլեց Lagrange-ի զբաղուիլ Հին Կտակարանով:

Հնգազանդելով եկեղեցւոյ բարձրագոյն հեղինակութեան, անցաւ Նոր Կտակարանի ուսումնասիրութեան: Հրատարակեց միայն չորս աւետարաններու մեկնութիւնը, ապա Գաղատացւոց եւ Հռովմայեցւոց բողոքերու մեկնութիւնը: Յամենայն դէպս Առաջին եւ երկրորդ Համաշխարհային Պատերազմներու (1915-1939) ընթացքին Կաթոլիկ եկեղեցւոյ մէջ Սուրբ Գիրքի մեկնութեան մեծարժէք գործերը գրուած են Lagrange-ի եւ իր աշակերտներու կողմէ՝ երուսաղէմ, Փարիզ, Լուվէն եւ Լիոն:

Langrange վախճանեցաւ 10 Մարտ 1938ին: Մասնագէտներ կ'ըսեն թէ Richard Simon-էն (1638-1712) ետք մեծագոյն մեկնիչներէն է ան, բազմաթիւն հեղինակ, թեպետեւ կասկածամբով դիտուած է Հռովմի կողմէ: Կաթոլիկ եկեղեցւոյ մէջ Սուրբ Գիրքի ուսման եւ մեկնութեան վերամոտրումը եւ ամոր զարգացումը սկսաւ Ի. դարու սկիզբը Lagrange-ի կողմէ:

Երկրորդ Համաշխարհային Պատերազմի տարիներուն՝ 1943ին, Պիոս ԺԲ. Պապը Կոնդակ մը հրատարակեց, որ ամկիմադարձ մը եղաւ Կաթոլիկ եկեղեցւոյ մէջ:

Նախ զմահատելով ցարդ կատարուած աշխատանքները եւ յառաջդիմութիւնները Սուրբ Գիրքի, հմազիտութեան եւ Սուրբ Գիրքի բնագիրներու հրատարակութեան մարզին մէջ: Կը յանձնարարէ շարունակել մուխրուիլ Աստուածաշունչի լեզուներու եւ բնագիրներու քննութեան:

Սոյն Կոնդակին մէջ Պապը մախապատուութիւնը կու տայ Սուրբ Գիրքի գրային իմաստին. «Մեկնութեան գերագոյն օրէնքն է ճանչնալ եւ սահմանել ինչ որ գրողը ուզած է ըսել»: Ապա՝ ճանչնալ գրական սեռերը Սուրբ Գիրքին մէջ (Հին Կտակարան) սահմանելու համար պէտք է հիմնովի Արեւելքի հին գրականութեան վրայ: Կը զմահատէ մեկնիչներու տարած աշխատանքը եւ կը քաջալերէ զանոնք շարունակել: Այս ձևով Աստուածաբաններ եւ մեկնիչներ անկաշկանդ եւ ազատօրէն կրնային ուսումնասիրել Սուրբ Գիրքը՝ Աստուծոյ յաւիտեանական մատենան:

Այս բոլորը կը հաստատեն Lagrange-ի թեզերը:

Որքան իրաւունք ունէր Lagrange, երբ կը գրէր թէ «Ես չեմ տարակուսիր երբեք ըսելու որ պատմական ուսումնասիրութիւնը (Հին Կտակարանի): Այս սեռերը ուշադիր եւ քննական կերպով կատարուած, աւելի լոյսին պիտի բերէ Աստուծոյ գերբնական արարքը»:

Վատիկանի Բ. ժողովը արդէն յաղթանակ մը եղաւ Lagrange-ի յայտնած գաղափար-ներուն եւ մեթոտին: Ոչ միայն վաւերացուց Lagrange-ի գծած ուղղութիւնը Սուրբ Գրական ուսումնասիրութեան մէջ, այլ եւ յանձնարարեց զայն:

Գործուած ամադարարութիւն մը սրբագրելու համար, այսօր Կաթոլիկ եկեղեցին կը խորիի Lagrange-ը սրբացնէ:

Lagrange պատրաստեց փառանք մը աշակերտներու, որոնք Սուրբ Գիրքի դասախօսներ եւ ամուսնի մեկնիչներ եղան: Ամոնցմէ յիշենք հետեւեալները:—

M. A. Janssen (+1962) քաջ արաբագէտ, կազմակերպեց գիտական հետազոտութիւններ Սէուտական Արաբիոյ եւ Յորդանանի մէջ: 1928ին Գահիրէի մէջ հիմնեց Արեւելեան Ուսումնասիրութեան Հիմնարկը (Institut Des Etudes Orientales):

L. H. Vincent (+1960) որ իր կատարած հմագիտական յայտնաբերումներուն համար մկատուեցաւ Պաղեստինի մեծագոյն հմագէտը: Երուսաղէմի, Բեթղեհէմի եւ Հերթոմի մասին իր հրատարակած գիրքերը դասական դարձած են:

R. Savignac (+1953) որ մեծ քանակութեամբ արձանագրութիւններ գտաւ:

F. M. Abel (+1953) մեծագոյն մասնագէտը Պաղեստինի պատմութեան վերաբերեալ Յունական վաւերաթուղթերու:

E. Dhorme (+1966) հիմ լեզուներու մասնագէտ, որ թարգմանած եւ մեկնաբանած է Հիմ Կտակարանի բազմաթիւ գիրքեր:

Սուրբ Գրոց դպրոցի հիմնադիրներուն կը յաջորդէ երկրորդ սերունդը:

B. Couroyer Եգիպտական, հրատարակած է գիտական եւ մասնագիտական յօդուածներ Հիմ Կտակարանի եւ Հիմ Եգիպտոսի բնագիրներու միջեւ եղած յարաբերութեանց եւ կապերու մասին:

R. de Vaux (+1971) ամուսնի հմագիտական եւ պատմական իր աշխատութիւններով: Հիմ Կտակարանի մասնագէտ: Ղեկավարած է պեղումներ Թէլ-Էլ-Ֆարախի, որ եղած է Խորանի Հիւսիսային Թափառութեան մայրաքաղաք: Իր «Հիմ Կտակարանի Հիմնարկութիւնները», երկու հատորներով, դասական դարձած է եւ թարգմանուած բազմաթիւ լեզուներու: Գումրանի ձեռագիրներու մասին իր կատարած աշխատութիւնները եւ ուսումնասիրութիւնները զինք համբաւուոր դարձուցին գիտական աշխարհին մէջ:

P. Benoit (+1987) Նոր Կտակարանի մասնագէտ, հեղինակն է բազմաթիւ յօդուածներու եւ գիրքերու, մասնաւորաբար Համատես Աւետարաններու եւ Պօղոս Առաքելի թուղթերու մասին: Մասնագէտ է Երուսաղէմի տեղագրութեան: Հետեւողութեամբ իր ուսուցչին՝ Lagrange-ի, զարգացուց Սուրբ Գիրքի մերժման աստուածաբանութիւնը: Ի դարու կէտերէն սկսեալ առաջիններէն եղաւ Կաթոլիկ Եկեղեցւոյ մէջ Հիմ Կտակարանի Եօթանասնից թարգմանութեան մերժման ակնարկներէն թէքը պաշտպանողներէն է:

Այս ուղղութեամբ ամ բազմաթիւ յօդուածներ գրած է: Benoit կը խորհի թէ պէտք է վերադառնալ եկեղեցւոյ հին հայրերու (Երանոս, Որոգինէս, Օգոստինոս եւլմ.) հաւատքին՝ թէ Եօթանասնիցը լոկ թարգմանութիւն մը չէ, այլ կատարուած է Սուրբ Հոգիի թեւադրութեամբ, իբրեւ պատրաստութիւն Քրիստոնէական Յայտնութեան, իր բառապաշարով եւ մեկնաբանութեամբ:

P. Tournay Հիմ Կտակարանի մասնագէտ. աշխատած է մանաւանդ Սաղմոսներու վրայ, ինչպէս նաեւ Երգ-Երգոց գիրքին վրայ: Վերջերս ալ Սաղմոսներու վերաբարբանալ մոր թարգմանութիւն մը կատարեց, որ շատ տարածուած է ժամապաշտութեան մէջ:

Կը պատրաստէ մոր թարգմանութիւն մը Գիլգամէշի Դիւցազներգութեան, որ մշակուած է Հիմ Արեւելքի Գրականութեան մէջ:

M. E. Boismard առաւելաբար զբաղած է Նոր Կտակարանի բնագրային եւ գրական բնութեամբ, մասնաւորաբար Յայտնութեան, Աւետարաններու եւ Գործք Առաքելոց գիրքերու: Մասնագէտ է Յովհաննու Աւետարանի: Benoit-ի հետ պատրաստած է չորս Աւետարաններու համաբարարը:

Սուրբ Գրոց դպրոցի մէջ այսօր կ'ուսումնասիրուին Սուրբ Գիրքի մեկնութեան բոլոր մարգերը: Կը զբաղուին մասնաւորաբար Խորայլի դրացի երկիրներու - Միջագետքի, Եգիպտոսի, Քանանի եւլմ. մշակութիւններով:

Սուրբ Գրոց դպրոցը Ի. դարու առաջին կիսուն ընթացքին մօտէն հետեւեցաւ բոլոր այն աշխատանքներուն, որոնք կատարուեցան Պաղեստինի եւ Մերձաւոր Արեւելքի մէջ: Եգիպտոսի, Պարսկաստանի, Թուրքիոյ եւ Միջագետքի մէջ ամհաշուելի պեղումներ կատարուեցան:

1950ական թուականներէն ասդին Սուրբ Գրոց Դպրոցի դասախօսներուն կողմէ մանրակրկիտ բնութեան եմթարկուեցան Գումրանի ձեռագիրները, որոնք այս դարուս Սուրբ գրական աշխարհի մէջ զգայացուց մորութիւններ բերին: Շմորիւ Գումրանի ձեռագիրներուն կարելի եղաւ մօտէն ծանօթանալ Քրիստոսի ժամանակակից հրեական կրօնքին, Աստուածաբանութեան եւ Հիմ Կտակարանի մեկնութեան (Judaisme):

Նշանաւոր է Սուրբ Գրոց դպրոցի Սուրբ Գիրքը (La Bible de Jerusalem): 1948-1954 շրջանին 33 մասնագէտներու եւ գիտնականներու միասնականութեամբ լոյս տեսան Աստուածաշունչի ամբողջ ամբողջ գիրքերը, ուր մկատի առնուած են Սուրբ Գիրքի գրական եւ պատմական քննադատութիւնները: 1956ին ամբողջ Աստուածաշունչը լոյս տեսաւ մէկ հատորով:

Նկատի առնելով ամոր բարձր որակը, թարգմանուած է Եւրոպական վեց լեզուներու: Երուսաղէմի Սուրբ Գրոց դպրոցի Աստուածաշունչը եղած է ֆրանսական Վուլկատ (Vulgate):

Շատ տարածուած է ընդհանրացած է Կաթողիկ Եկեղեցւոյ մէջ: Իր ներածականներով եւ մանաւանդ Եբրայական, Յունական, Արամեական, Ասորական եւ Լատինական բնագիրներու բաղդատականներով եւ քարտէսներով, հրաշալի եւ ամփոխարինելի գործիք մըն է Տոմիցի-Կեան Հայերու այս թարգմանութիւնը Աստուծոյ խօսքը սերտելու համար: Սուրբ Գիրքի թարգմանութեան մէջ իրապէս որ մօր դարագլուխ մը բացաւ:

1956էն ասդին բազմաթիւ անգամներ հրատարակուած է եւ վերջերս ալ Սուրբ Գրոց դպրոցի հիմնադրութեան հարիւրամեակին առիթով լոյս տեսաւ «հարիւրամեակին հրատարակութիւնը», ուր Յօրի գրքին վերաբարգրեալ մօր թարգմանութիւն մը կատարուած է:

ՆԵՐՍԷ Հ. Ծ. ՎՐԴ. ԲԱՊՈՒՃԵԱՆ

ՍՐԲՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԵՒ ՍՈՒՐԲԸ

Ծ.Ռ.Պ.

Նորէն ձերին կեանքին մօտ միւր մըն է ասիկա, քանի որ "Հայր Սուրբ" պիտի ըլլաք:

Անշուշտ որ սրբութիւններ կան, բայց զանոնք զգացողները եւ իրագործողները սուրբեր չեն: Սրբութիւններ կան եւ սուրբեր կան հետեւաբար:

Նախ պիտի խօսիմ սրբութիւններու վրայ:

Ընդհանուր կերպով ի՞նչ կը հասկնանք սուրբ ըսելով: Բառը մէյ մը ունի ժխտական իմաստ: Կը նշանակէ մաքուր, այսինքն ուր որեւէ աղտ չիկայ: Զուտ է, գերծ է ամէն չարիք: Բայց ատիկա ամբաւարար իմաստ մըն է: Այդ տեսակէտով՝ "պարապ միջոցը" սուրբ պիտի ըլլար: Ինչո՞ւ: Ամոր մէջ բան չիկայ, եւ ատով սուրբ կրնայ ըլլալ: Բայց մենք սովորութիւն չունինք միջոցը սուրբ կոչելու: Ինչպէս մանա՝ եղելութիւն չպարունակող ժամանակը:

Հետեւաբար ժխտական իմաստը ամբաւարար է: Ան որ բան մը չընէր, ընդ որս ման մեղք ալ չընէր, բան մը չընէր հետեւաբար: Իր կեանքի վերջաւորութեան պարապ կեանք մը կը ներկայացնէ, եւ ատով հեռու է սուրբ ըլլալէ: Թէեւ առ հասարակ այդ իմաստն է որ ռաւիկը կ'առնէ: Սուրբը այն է որ բոլորովին մեղք չունի: Մարդը կան որոնք իրենց ուրախութիւն զգալն ալ քաւելու տեսէ են: Այս ժխտական ըմբռնումը՝ քրիստոնէութիւնը կը վերածէ սուգի, չարիքի, մութի կրօնքի մը: Անիկա քրիստոնէութեան սխալ հասկացումին արդիւնքն է: Անիկա ինքզինքը ծանուցած է իբրեւ ուրախութեան աւետիսը: Հետեւաբար չի կրնար ըլլալ որ քրիստոնէութիւնը այդ տեսակ կրօնք մը եղած ըլլայ: Եւ Սրբութիւնը կամ Սուրբը չի կայանար մեղքին չըլլալուն մէջը: Սրբութիւնը դրական բան մըն է, եւ ինքը կու գայ իբրեւ երջանկութեան բերողը:

Եւ Նիցէի յարձակումը քրիստոնէութեան դէմ անկէ կու գայ որ սխալ հասկացողութիւնը առած է քրիստոնէութեան, եւ այդպէսով իր գաղափարները եւ տեսութիւնները բանաձեւած է:

Վիքթօր Հիկոյի խօսքը կայ, *ce n'est rien de mourir, c'est effrayant de ne pas vivre*. ("Մեռնիլը բան մը չէ, Սարսափելին չապրիլն է") Մեռնիլը բան մըն է որ ուրիշներուն ալ կը պատահի, իսկ ան որ գիտէ որ կը մեռնի՝ արդէն չի մեռնիր. ինչ որ սարսափելի է՝ պարապ կեանքն է:

Իսկ յուսալքողները՝ մարդեր են որոնք կը կարծեն թէ իրենց վրայ պիտի գային եւ անելային բաներ: Միջնդեռ չեն գիտեր որ իրենք պէտք է յառաջ բերեն զանոնք: Անոնք կարծած են որ այս ասպարէզին մէջ մտնելով եւ բան մը չընելով կրնան որպէս այդ ասպարէզին մարդերը ներկայանալ: Հոս է որ կը սխալին, եւ անպատեհաւ կը յուսա-